

МУДРІСТЬ НАРОДНА

Іспанські прислів'я та приказки

МУДРІСТЬ НАРОДНА

Збірник тридцятий

ІСПАНСЬКІ ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ

Упорядкування
та вступне слово
Маргарити Жердинівської

Київ
Видавництво художньої літератури
«Дніпро»
1980

ББК 82.33-6
И(Ісп)
І-88

З іспанської переклав
МИХАЙЛО ЛИТВИНЕЦЬ

В сборник вошли лучшие пословицы и поговорки, отображающие многовековой жизненный опыт испанского народа.

І $\frac{70500-162}{М205(04)-80}$ 162.80.4703000000

© Видавництво «Дніпро», 1980 р.

ВСТУПНЕ СЛОВО

Серед найрізноманітніших форм усної народної творчості прислів'я та приказки — це чи не найактивніша частина фольклорного багатства, найтісніше зв'язана з життям. В них втілено мудрі спостереження над людиною і природою, дано влучну оцінку суспільним явищам, взаєминам людей, їхній поведінці і рисам характеру.

Прислів'я та приказки — це невичерпне джерело мудрості іспанського народу, досвід якого століттями сконденсовувався у влучних, дотепних, барвистих висловах. До джерел народної мудрості зверталися, використовуючи їх у своїй творчості, такі видатні іспанські письменники, як Сервантес, Лопе де Вега, Кальдерон, Перес Гальдос, Бласко Ібаньєс, Томас де Іріарте та багато інших.

Вже в XV ст. з'являються в Іспанії перші впорядковані видання народної мудрості, які пізніше багато разів поповнювалися й перевидавалися. 1527 року

в Мадриді вийшов збірник «Рефранеро еспаньйол», що налічував близько десяти тисяч крилатих висловів.

Нагромаджена в прислів'ях і приказках народна мудрість відбиває безмежне розмаїття людських стосунків; через це деякі з прислів'їв та приказок ніби заперечують одне одне: в них відображено або протилежні життєві ситуації, або протилежні погляди на них. Через це й поділ прислів'їв на розділи (в даному збірнику їх десять) досить умовний, бо матеріал важко вкласти у відповідне число рубрик. Так, наприклад, в першому розділі йдеться про повагу трударів до праці, яка облагороджує людину, робить її стійкою до всіляких випробувань. Відомо, що іспанські дворяни-гідальго ставилися до праці з презирством, а народна мораль завжди шанувала її й засуджувала неробство. Тому і з'явилися такі прислів'я, як «Добра робота — майстрові шана», «Слова без діла — все одно що гітара без струн», «Неробство лиху долю засіває». Оспівуючи працю трудівника, його моральну перевагу, народ спрямовував вістря сатири проти гнобителів і визискувачів («Сеньйори б'ються, а за розбиті тарілки слугам платити»,

«Багатий жаднюга не має ні родичів, ні друга»).

Багато віків іспанський народ відвоював свої землі від чужоземців-маврів. Визвольній боротьбі, яка дістала назву «реконкіста», перешкоджали чвари, що точилися між окремими іспанськими графствами й князівствами. Саме через це завойовники нерідко перемагали роздрібнені сили іспанських військ. Але ще за часів реконкісти, що почалася у VIII ст., коли маври вдерлися на Піренейський півострів, народ плекав надію на визволення, утверджував необхідність єдності, без якої повернення споконвічних іспанських земель було неможливе. Прагнення й мрії іспанського народу відбилися в численних прислів'ях та приказках про єдність, вірність і дружбу: «Нещастя й дороги великі здружують людей навіки», «Добре серце і в лихий біді допоможе».

З давніх-давен народ прагнув до знань. Небагато було освічених людей серед трударів країни, але до них ставилися з великою шаною та повагою: «Завжди і скрізь — учись», «Тяжко знання добувати, зате носити легко», «Учена людина з розуму живе».

Скарбниця народної мудрості збагачувалася протягом багатьох століть. Народна мораль завжди захищала скривджених, таврувала усіляких гнобителів. Народ ніколи не був пасивним спостерігачем, він постійно давав життєвим явищам належну оцінку: «З бідності й скрути виходять роботящі люди, а багатство плодить ліниве панство», «Як зайдуть злидні до хати, то не будеш спати», «Закон — як павутина: проскакує миша, а ловиться комашина».

Дуже промовистим було ставлення трудящого люду й до церкви, що теж відбилося у численних прислів'ях та приказках. Інквізиція спалювала єретиків на вогнищах, зловісні «аутодафе» мали залякати народ, прищепити йому повну покору й схиляння перед канонами католицької церкви, але він, незважаючи на всі утиски, проголошував: «Чотки на шиї, а чорт у душі», «Слова, як у святого, а кігті, як у kota рудого», «Хрест на грудях, а чорт у ділах».

На долю іспанців випала чимала роль у великих географічних відкриттях XV—XVI століть. Видатні мореплавці Христофор Колумб і Магеллан розширили поняття європейців про землю, розкрили

перед сучасниками нові горизонти. Відвага, мужність, рішучість першопрохідців зафіксувалися у багатьох крилатих висловах, таких як «Хто не ризикує, той не виходить в море», «У сміливця доля в правиці», «Мужність капітана видно під час бурі».

Давніми за походженням є прислів'я та приказки на родинно-побутову тематику, в яких відбилися повсякденні турботи народу, його любов до рідної оселі, його розуміння взаємин у сім'ї: «Людина без дому — як птах без гнізда», «Злій мачусі потрібен чоловік, а не його діти», «Коли батьком станеш — інакше на світ глянеш». Поряд із специфічними національними, що здебільшого стосуються побуту, звичаїв та історії народу, в іспанських прислів'ях багато загальнолюдських мотивів. Через це вони мають багато спільного з прислів'ями інших народів. Спільні вони насамперед змістом, висловленою в них мораллю, але часом і образами, навіть словесною формою. Це можна пояснити і взаємовпливами різноманітних культур, і тим, що в певні історичні періоди схожі умови життя породжували схожі вислови.

При підготовці цього видання упорядник використав такі джерела: «Словник афоризмів, прислів'їв та приказок», виданий у Барселоні 1955 року, «Великий словник прислів'їв іспанської мови», виданий 1943 року в Буенос-Айресі.

Маргарита ЖЕРДИНІВСЬКА

**Щастя само не дається,
а працею дістається**

**Щастя само не дається,
а працею дістається.**

○

Без праці нема добра.

○

Наполегливість і труд щастя дають.

○

І Адамів син мусив сіяти й орати.

○

Кожен сам кує щастя своє.

○

Мети досягає той, хто втоми не знає.

○

Легка робота, коли є охота.

○

Без роботи мучать борги й турботи.

**Слова без діла — все одно
що гітара без струн.**

°

**Нема тої завади,
яку б праця не здолала.**

°

Той, хто вмiє чекати, вмiє здобувати.

°

Добра справа сама себе хвалить.

°

**Хто добре починає,
той добре й кінчає.**

°

**Чи їсти, чи танцювати —
все треба починати.**

°

Перший крок багато важить.

°

**Як не можеш досягти того,
що хочеш, роби те, що можеш.**

°

Кіт у рукавичках мишей не ловить.

**Краще не починати того,
що не можна скінчити.**

○

**Юшка в мисці — ще не в ложці,
юшка в ложці — ще не в роті.**

○

**Ще й коней не осідлали,
а вже верхи посідали.**

○

**Дерево пізнають по тому,
що воно родить, а людину —
по тому, що вона робить.**

○

У чийх руках бубон, так він і грає.

○

Без уміння й толку не бери голку.

○

**Майстер не той, кого робота лякає,
а той — кого робота боїться.**

○

Добра робота — майстрові шана.

**Як сам накладав, не нарікай,
що коням важко.**

○

**Не зразу й не скоро
будували Самору.**

○

Щастя ніколи не буває повним.

○

**Коли б не прийшло щастя,
воно завжди бажане.**

○

**Риба шукає глибини,
а людина — щастя.**

○

**Хто з дороги не звертає,
той мети досягає.**

○

**Той, хто пізно до млина приїде,
ловить бліх, поки мелють сусіди.**

○

**Не замочивши ніжок,
не поїси рибки.**

З нічого нічого й не буде.

○

В довгій дорозі важка й соломинка.

○

**Ори глибше
і пектимеш хлібця більше.**

○

**Селянин і в спеку, і в негоду
не покидає поля й городу.**

○

**Чорна земляця, та з неї росте
біла пшениця.**

○

**Камінь, що котиться,
ніколи цвіллю не вкриється.**

○

Скрипучий віз далеко їде.

○

**В тому, що сам зробити можеш,
не покладайся на когось.**

○

Без ремесла, як без долі.

**Добре сукно недовго покупців
чекатиме.**

○

**Якщо хочеш мати честь і шану,
вставай до праці зрану.**

○

**Хто пізно встає,
в того хліба не стає.**

○

Як до млина приїхав, так мели.

○

**Коли курми стануть курчата,
тоді їх можна й рахувати.**

○

**Лічи не той врожай,
що в нескошенім полі, а той,
що зібраний у стодолі.**

○

Пісня з працею дружить.

○

**Тверда шкаралупа,
та смачний горіх.**

**Доти глечик воду носить,
поки не розіб'ється.**

о

Працювати на папського нунція ¹.

о

Від лінощів — усі пороки.

о

Неробство лиху долю засіває.

о

**Неробство й гультяйство
до лиха призводять.**

о

**Тому, кому лінь мила,
не зробити ніякого діла.**

о

**Склала руки на колінах та й сидить,
як алькальдова ² дружина.**

¹ Нунцій — папський посланець.

² Алькальд — старшина общини, суддя.

Глипає навкруг, мовби ловить мух.

○

**Як улітку тільки танцюватимеш,
то взимку самі дрижаки хапатимеш.**

○

**І найкращий писар може
папір зіпсувати.**

○

**Роби — й по тому
не їстимеш соломучу.**

○

**Млин як муку меле, то співає,
а як стоїть — скрипоче.**

○

**І маленька крапелька
камінь довбе.**

○

**М'яка вода об твердий камінь
б'ється, поки не прорветься.**

○

**Тому, хто має добрі ноги,
милиці ні до чого.**

**Той, хто довго живе,
багато й горя зазнає.**

○

**Кожній справі віддай
належний час.**

○

**«Швидко» й «добре»
ніколи в парі не ходять.**

○

**Той, хто швидко біжить,
швидко й зупиниться.**

○

**Той, хто квапиться жити,
швидко кінця життя досягає.**

○

**Хто у справах надто квапливий —
часто в житті нещасливий.**

○

**Той, хто хоче вбити двох птахів
одним пострілом, завжди хибить.**

○

**Йдучи помаленьку,
зайдеш далеченько.**

**Що більший поспіх,
то й сильніший посміх.**

○

**Кіт, що весь час нявкоче,
ловить мишей неохоче.**

○

**Хто багато говорить,
той мало робить.**

○

**Бика впізнають по рогах,
а людину — по ділах.**

○

**Багато шелесту,
а горіхів мало.**

○

**Про славу співають тоді,
коли її здобуто.**

○

**Поки діла не зробив,
не трать зайвих слів.**

○

**Чого варта похвала,
що з власних уст зійшла?**

Краще не хвались, а за діло берись.

◦

**Коли закінчать дім,
тоді й зводять дах над ним.**

◦

**На базарі протирай очі
й не роззявляй рота.**

◦

**Найдовший день тоді,
коли нічого не робиш.**

◦

Праця й любов не терплять заков.

◦

Тарілки б'є той, хто їх носить.

◦

**Набридати й тоді не треба,
коли молишся до неба.**

Правда світить ясніше за сонце

Правда світить ясніше за сонце.

◦

Правда світло любить.

◦

**Через доли й гори
завжди пробивайся до правди.**

◦

Правда гнеться, але не здається.

◦

Правда страждає, але не вмирає.

◦

**Правда, що гірчить,
краще за брехню, що солодить.**

◦

Золото навіть у болоті сяє.

**Роби те, що я кажу,
а не те, що роблю.**

○

**Хто говорить — сіє,
хто слухає — жне.**

○

**Маєш гострий язик,
май міцні ребра.**

○

Брехун і правді не вірить.

○

**Усе, що мовиться, слухати вмій,
а перекручувати не смій.**

○

**Можна легко заблукати
й серед власних вигадок.**

○

**Ти більший вигадько,
ніж твій батько.**

○

**Чутки разносяться,
як пір'я за вітром.**

**З однієї брехні народжується
сто брехеньок.**

°

**Тому, хто нечесний у малому,
не вірять у великому.**

°

Брехня боїться сонячного дня.

°

Від неправди гірко завжди.

°

**Наклеп як головешка:
якщо не обпалить, так очорнить.**

°

**Сковорода як не обпече,
то сажею замаже.**

°

**Тому, хто обдунив тебе хоча б раз,
не вір всякчас.**

°

**Хто бреше без краю,
той брехні не помічає.**

**Брехня не має ніг,
та бігає швидше за всіх.**

○

**Брехливий повинен бути
пам'ятливим.**

○

**Бреше не той,
хто брехню переказує,
а той, хто її вигадує.**

○

**Хто зразу обіцяє,
той обіцянки не пам'ятає.**

○

**Обіцяти золоті гори
й дива з-за моря.**

○

**Це діялося за короля Вамби в той
час, як не було на світі нас.**

○

**Це буде тоді,
коли жаби шерстю обростуть.**

Коли боби з неба посиплються.

о

**Це буде на тім тижні,
що без п'ятниці.**

Краще знати, ніж мати

Краще знати, ніж мати.

○

**Хто нічого не знає,
той ні в чому не сумнівається.**

○

Досвід — батько науки.

○

**Те, чого замолоду навчишся,
з тим вік не розлучишся.**

○

Учена людина з розуму живе.

○

**Якщо хочеш більше знати,
треба менше спати.**

○

**Тяжко знання добувати,
зате носити легко.**

Завжди і скрізь — учись.

◦

**Корінь навчання гіркий,
а плід його солодкий.**

◦

**Той, хто багато подорожує, знає
більше, ніж той, хто довго живе.**

◦

Розпитуй не старця, а бувальця.

◦

**Для знань у голові завжди
знайдеться місце.**

◦

**Багато знає мишка,
але ще більше — кішка.**

◦

**Багато знає лисиця,
а ще більше той, хто її ловить.**

◦

У глибоку воду не сунься з ходу.

◦

Хто виправляє, той не ображає.

**Без охоти не знатимеш
навіть «хоти»¹.**

о

**Якщо не знаєш,
то краще промовчати.**

о

Без мўки немає науки.

о

**Хто не дивиться вперед,
лишається позаду.**

о

**Не соромся запитувати про те,
чого не знаєш.**

о

**І мовчання
може бути красномовним.**

о

Хто мовчить, той погоджується.

о

Що більше слів, то більше помилок.

¹ Х о т а — назва іспанської літери.

**Базіка, немов крикливий осел:
і вдома спокою нема,
і на ярмарку не продаси.**

○

**Добрий глузд і довга балачка
рідко товаришують.**

○

Скільки голів, стільки й умів.

○

**Не знає той,
хто не хоче знати.**

○

**Умієш помилятися,
умій і виправлятися.**

○

**Спершу подивись,
а тоді вже підпишись.**

○

**Слова розлітаються,
а написане залишається.**

○

**Коли сліпий у сліпого поводитир —
обоє до ями втраплять.**

**Страждати, щоб знати,
а працювати, щоб мати.**

◦

**Ніщо так не вчить,
як страждання і сльози.**

•

Нужда не тільки мучить, а й учить.

◦

**Щоб добре бачити,
треба краще придивлятись.**

◦

Краще бачити, аніж уявляти.

◦

Думки сягають далі, ніж очі.

◦

**Хто багато живе,
той багато всього бачить.**

◦

**Старий віл своє діло зна,
тому й рівна борозна.**

◦

Старий собака на вітер не гавка.

Старий птах у клітку не залетить.

◦

Старий віл сам до хліва дійде.

◦

**Старому хортові давай зайця,
а не кроля.**

◦

**Ще цуценя, а вже береться навчати
старого собаку.**

◦

**У самого пика бридка, а каже,
що то дзеркало винне.**

◦

**Не знати, чи йти в Мекку,
чи в іншу сторону далеку.**

◦

**Чути, як півень кукурікає,
й не бачити, на якій купі.**

◦

Міняти думку, як сорочку.

◦

Добрій пораді усюди раді.

**Добру пораду й подушка
нашепче вранці до вушка.**

○

**Краще з розумним сваритись,
ніж з дурним миритись.**

○

**Учений ганить — погано,
неук хвалить — ще гірше.**

○

**Тільки дурень, не вміючи читати,
береться іншого навчати.**

○

**Дурний, дурний, а розумного
перехитрує.**

○

**Часом і сліпа курка
знаходить свою зернину.**

○

**Хоч добрий казанок, але як у ньому
порожньо, то нічого не зварить.**

○

**Кого хоче бог покарати,
того розуму позбавляє.**

**Той, хто не має голови,
повинен мати добрі ноги.**

○

Дурня і гроші не зроблять розумним.

○

Це — дурна дитина розумної матері.

○

**Навчати дурня — це все одно,
що ставити припарки мерцеві.**

○

**Дурневі, який пряде,
не настачиш куделі.**

○

На світі багато віслюків однієї масті.

○

**Осел і до Рима сходить,
а ослом повернеться.**

○

**Хто ослом народився,
ослом і помре.**

○

В пустому тунелі більше шуму.

**Порожній мішок не може встояти
прямо.**

◦

**У кожного божевільного
своя манія.**

◦

Зарозумілість — прикраса дурнів.

◦

**Дурна ж овечка: куди одна,
туди й уся їхня вервечка.**

◦

**Поки дурний згодиться на ціні,
продавцеві й терпець урветься.**

◦

**Хай і не кожен співець,
та в кожного своя пісня.**

◦

**Чекати, що з неба замість дощу
падатимуть боби.**

◦

Це — байка дядечка Турона.

**Це все одно,
що кувати холодне залізо.**

○

**Це однаково, що взимку
ловити коників.**

○

Просити груш, які на вербі ростуть.

○

Це так просто, як рахувати боби.

○

У ліс дрова не возять.

○

Мед пасічникам не продають.

○

**Марна справа то —
навчати рибу плавати.**

○

**Нема такого, хто б міг себе
за лікоть укусити.**

○

**Той не глупак,
хто в своєму ділі мастак.**

**Не всякий багатій грамотний,
хоч і червоний ковпак носить.**

◦

**Як згадуєш Рим, то й папу разом
з ним.**

◦

Бути в Римі й не бачити папи.

◦

**Коли тобі дали теличку,
бери й налигач.**

◦

**Коли говориш довго з глухим,
то й сам стаєш таким.**

◦

Кухлем не вичерпати океану.

◦

**Рахувати піщинки в морі,
а в небі зорі.**

◦

**Сковорода мовила до котла:
«Відсунься, чорнота!»**

**Пательня каструлі говорила:
«Ох, яка ти закіптіла!»**

○

**В малих пляшках зберігається
добре вино.**

○

Глибока річка завжди тихіше пливе.

○

**Краще бути головою кота,
ніж хвостом лева.**

○

Розум від бороди не залежить.

○

Бездумне слово схоже на полову.

○

**Хто багато кричить,
той мало навчить.**

○

**Хто сам слухати вміє,
той інших розуміє.**

○

Без навчання не станеш бакалавром.

**Життя навчає тебе,
і ти навчайся усе життя.**

◦

Знання — це сила, що дає крила.

◦

Почуття міри — це другий розум.

◦

Хто що знає, на тому й грає.

Доля сміливим допомагає

Доля сміливим допомагає.

◦

У сміливця доля в правиці.

◦

**Хто не ризикує,
той не виходить у море.**

◦

Хто співає, той смерть лякає.

◦

**Мужність капітана видно
під час бурі.**

◦

Доля двічі до себе не кличе.

◦

Ввічливість не суперечить відвазі.

Для великої річки — великий порт.

○

Сміливцю всяке діло вдається.

○

**Вогонь не можна ні сховати,
ні під замком тримати.**

○

Море любить сміливих і вмілих.

○

**Без злагоди й керманича
далеко не запливеш.**

○

Умілий моряк на риф не наткнеться.

○

**Хто має голову й зброю,
той переможцем виходить з бою.**

○

**Досвідченого вояка не зупинить
ні мур, ні ріка.**

○

Очі, які бачать, не старіють ніколи.

На киплячу олію мухи не летять.

○

**Відвага — хоч на морі, хоч на полі,
а допомагає долі.**

○

Чоловік сміливий — у бою щасливий.

○

**Краще вмерти стоячи,
ніж жити на колінах.**

○

**Краще загинути з честю,
ніж животіти в ганьбі.**

○

**Ніякі гроші зроду
не подолають свободи.**

○

**Стань грудьми проти небезпеки
й тьми.**

○

**Хто хоче вільним бути,
той не здається в полон.**

**Немає надійної клітки для птаха,
який поривається в небо.**

◦

**В бою і щастя, і мука —
солдату наука.**

◦

Хоч і поразка, та не вража ласка.

◦

Малого ворога не буває.

◦

**Хто ворога пожаліє,
той від його руки загине.**

◦

**Ворогові, який геть біжить,
можна срібний міст мостить.**

◦

**Хто хоче знати, що таке війна,
хай сам повоює.**

◦

**Відвага — срібло,
а обачність — золото.**

**Покладайся на діву святу,
але сам себе рятуй.**

○

Обережність — не боягузтво.

○

**Коли згоріла хата,
нічого воду розливати.**

○

**Кого вкусила гадюка,
той боїться й лежачого дрюка.**

○

**Якби люди боялися горобців,
то не сіяли б конопель.**

○

Коли кіт спить, миші танцюють.

○

Страх — не порадник, а зрадник.

○

Забігти аж на чортову гору.

○

**Тому, хто смерті боїться,
і мед як гірчиця.**

**Хто боїться страждання,
з того буде поганий вояк.**

○

Великі крила, та мала сила.

○

**Ошпарений собака
і холодної води боїться.**

○

**Слабкий і в'ялий,
як голландський тютюн.**

○

Слабший за курча.

○

**Ставати м'якшим за ранню
смоквину.**

○

**Солдат спить,
а йому їсти готують
і зброю гартують.**

○

**Добре, як зброя і гроші
попадають у руки хороші.**

**Не буде діла, коли зберуться
несмілий, лінивий і квапливий.**

◦

**Рицарська честь здобувається
на полі бою.**

◦

**В Андалусії дітей з колиски
пересаджують у сідло.**

◦

**Плавати на мілкому вчать,
щоб глибини не бояться.**

◦

**Більше вартий живий пес,
аніж мертвий лев.**

◦

Орлиця не висидить голубки.

◦

І мале кошеня мишей ганя.

◦

Дерево, яке впало, пиляють на дрова.

**Не роби людям зла,
щоб до тебе біда не прийшла**

**Не роби людям зла,
щоб до тебе біда не прийшла.**

◦

**Хто не йде добром,
того відганяють помелом.**

◦

**Хто розкидає колючки,
той збирає реп'яхи.**

◦

Хто вітер сіє, той жне буревії.

◦

**Хто поганим шляхом іде,
того біда жде.**

◦

**Хто в небо плює,
той влучить в обличчя своє.**

Хто чинить лихо, той сидить тихо.

о

**Хто йде по лихих стежках,
той буде в реп'яхах.**

о

**Не роби іншим того,
чого не хочеш, щоб тобі робили.**

о

**Лиходій вважає ворогами всіх,
хто чинить добро.**

о

**Погано, коли вдячності мало,
а зла багато.**

о

**З горя людського
лише дурні втішаються.**

о

Зло може породити тільки зло.

о

**Сам живи-поживай,
але й іншим не заважай.**

**Вмій ховати досаду
й сій між серцями зладу.**

○

З лихого початку не буває добра.

○

Новий одяг швидко плямиться.

○

**Честь і вигоду
в один мішок не запхнеш.**

○

**Добро часто аж тоді пізнають,
коли його втрачають.**

○

**Погана згода
краща за добру сварку.**

○

**Ганить усе й усіх,
щоб сховати власний гріх.**

○

**Обзиває іншого совою,
а не бачить вад за собою.**

**Коли хочеш когось судити,
починай із себе.**

○

**Ніщо не приходить так швидко,
як погана звістка.**

○

**Лихому слову не завадиш вернутись
до тебе знову.**

○

**Язик меле слова,
а розплачується голова.**

○

До закритого рота мухи не залітають.

○

**Слово на вустах —
як камінь у праці.**

○

**Глибше ранить лихе слово,
аніж гостра шпага.**

○

**Мовлене слово й кинутий камінь
не впіймати.**

**Бика ловлять за роги,
а чоловіка — на слові.**

°

Гарні пісні далеко чути.

°

У гарної пісні легкі крила.

°

**Сміливо грюкає дверима той,
хто приносить добрі вісті.**

°

**Медові слівця на вустах —
і колюча злість у грудях.**

°

**Солоднеча в словах,
а гіркота в душі.**

°

Лихе слово — стріла в серце.

°

**Гавкають на місяць собаки чи не
гавкають, а він усе одно сходить.**

°

Краще блананням, ніж кусанням.

**Ніж лихе слово сказати,
краще промовчати.**

°

Прононувати — не ображати.

°

З краденого не буде добра.

°

Хто тягне, за тим слід лишається.

°

Крав злодій, то й судить по шкоді.

°

**Недбальство господаря —
злодієві підмога.**

°

**Що погано лежить,
те може легко спокусить.**

°

**Коли альгуасіл¹ на руку не чистий,
то злодіям воля.**

¹ А л ь г у а с і л — сільський поліцей-
ський.

**Хто злодія карає,
той гріха повік не має.**

○

**Злодюги посварилися,
то й крадене знайшлося.**

○

**Де багато пастухів,
там вівці пропадають.**

○

**У того, хто мед стереже,
пальці липкі.**

○

**Коли нитка не порветься,
то до клубка доведе.**

○

Погана людина гіркіша за хіну.

○

Погану звичку ламай, як тичку.

○

**Хижака впізнають по пазурах,
а лиходія — по вчинках.**

Невдячні люди роблять пекло всюди.

○

**З одягу — паж,
а яка людина — сам зваж.**

○

**Він гуляє й скаче,
а за ним мотузка плаче.**

○

**Бекає як овечка,
а шматує як лев.**

○

Велика риба малу ковтає.

○

**Кривдить не той, хто хоче,
а той, хто може.**

○

**Тому, хто прикидається скромним
та хорошим, не довіряй своїх грошей.**

○

**Хто косооким уродився,
той такий і лишився.**

**Хтось воду скаламутив,
а він рибку ловить.**

◦

**Ти його підсади,
а на шию він сам тобі сяде.**

◦

Грішникові завжди пекло сниться.

◦

**Якщо мене вхопив диявол,
то нехай у колясці везе.**

◦

**Тихий, як мурашка,
а жалить, як оса.**

◦

**Заздрісник і своє втратити згодний,
щоб іншому завдати шкоди.**

◦

Заздрість — це тінь слави.

◦

**Заздрісному чужа слава,
як лихо своє, спати не дає.**

**Побачив, що горить сусідова борода,
і хутчій свою намочив.**

о

**Краще хай буде лице червоне,
аніж серце чорне.**

о

**Через ріку плив — святого молив,
а переплив ріку —
святий уже невпам'ятку.**

о

Такий добрий Хуан, як і Педро.

о

**Розкидати маргаритки
перед свиньми.**

о

Продати kota замість зайця.

о

**На того не лягає вина,
хто перехитрив хитруна.**

о

**Кіт лащиться й муркоче,
коли молока хоче.**

**Лестять вустами,
а кусають зубами.**

○

**Якщо лестить посланець,
знай — він готує капканець.**

○

**Пустиш раз до себе ченця —
ходитиме без кінця.**

○

Хрест на грудях, а чорт у ділах.

○

**Слова, як у святого,
а кігті, як у kota рудого.**

○

Не вір чорту, хоч він і божиться.

○

За хрестом диявол стоїть.

○

Чотки на шиї, а чорт у душі.

○

**Тільки тому, що на образ глянеш,
святим не станеш.**

**Вміти так жити, щоб ні богу,
ні чорту не служити.**

◦

**Не знати, якому святому
ставити свічку.**

◦

**Коли старіє чортяка,
то він обертається на монаха.**

◦

Можна помирити й небо з пеклом.

◦

**Тримайся далі від святого й святої,
як від стіни крейдяної.**

◦

Кожен звір свою стежку має.

◦

Лисиця линяє, але шкури не міняє.

◦

**Не там пильнуй, де виє вовк,
а там, де замовк.**

◦

Собака, який гавкає, рідко кусає.

Для вовка всяка вівця добра.

◦

Вовк не полює там, де живе сам.

◦

Собака собаку не з'їсть.

◦

**Прийшла овечка до вовка гратися,
зосталися вовна й ратиці.**

◦

Порядкує, як вовк у кошарі.

◦

**Здох пес від сказу —
не вкусить ні разу.**

◦

Це вовки з одного лігва.

**Сеньйор їсть, коли хоче,
а бідняк — коли може**

**Сеньйор їсть, коли хоче,
а бідняк — коли може.**

○

З дому бідняка все непомітно зника.

○

Бідного й родичі зневажають.

○

**Голодному спиться чи не спиться,
а хліб сниться.**

○

Бідному сняться кращі часи.

○

Такий бідак, аж видно кожен маслак.

○

**Хто не голодний,
той танцювати годний.**

**Вбогого штурхають і тоді,
коли він розважається.**

○

**Бідність — не підлість,
а людину принижує.**

○

Бути вбогим не ганебно, але важко.

○

**Не курочка — бідняцька їда,
а хліб, цибуля і вода.**

○

**Одна зернина мішка не наповняє,
але кожна зернина —
поміч для селянина.**

○

**Хто нічого не має,
той нічого не втрачає.**

○

**Як зайдуть злидні до хати,
то не будеш спати.**

○

**Хто купує зайве,
той у скруту зайде.**

На бідного й собаки гавкають.

○

Краще хліб черствий, ніж ніякий.

○

Як немає хліба, то й світ немилий.

○

Куди не піду, всюди бачу свою біду.

○

**Хто волів утратив,
тому дзвіночки вчуваються.**

○

**Коли селянин ситий і багатий, тоді
сеньйор не може спокійно дрімати.**

○

**Хто не віддає боргів,
той наживає ворогів.**

○

**Чи пішки, чи на возі,
а бідному з багатим не по дорозі.**

○

**Повне пузо бере
чужий голод на глузи.**

**У заможному домі
швидко вечеря готується.**

○

**Хто багато має,
той ще більше бажає.**

○

**Багатство щастя не вділяє,
а спокій забирає.**

○

**У бідності не опускай рук,
а в багатстві не задирай носа.**

○

**Смерть не милує ні короля,
ні папу, ані тих, хто в одежі з єдвабу.**

○

**Кажи, падре, що маєш дари,
після того як їх тобі піднесуть.**

○

Смерті байдуже до чинів.

○

**З бідності й скрути
виходять роботящі люди,
а багатство плодить ліниве панство.**

**Хто багато їсть,
той ще більше просить.**

○

**Як добрий обід, то й чекати слід,
що чудова буде розмова.**

○

**Лягай спати без вечері
й снідатимеш без боргів.**

○

**Дай мені спершу хлібця,
а тоді й говори без кіпця.**

○

Краще посмакувати, ніж понюхати.

○

**Голод не розбирає,
чи хліб черствий, чи цвілий.**

○

**Якщо бог урожаю не дав,
то злодіїв не бійся.**

○

**На світі є люди
бідніші й за Магомета.**

Померлому — гріб, а живому — хліб.

○

**Чому не женишся, Хуане мій?
Тому, що хліб дорогий!**

○

Як сплатиш борги, то й легше тобі.

○

**Як немає грошей,
то й здоров'я погане.**

○

Була б краса, якби не горе.

○

Сльози горя не змиють.

○

**До щастя дорога довга,
а до біди — коротка.**

○

Немає лиха, яке б тривало сто літ.

○

**Біда не тільки страшний мучитель,
а й добрий учитель.**

**І таке буває, що в ковалевім домі
ножа немає.**

◦

**От жаль, дав бог мигдаль,
а кутніх зубів чортма.**

◦

**Яке покривало маєш,
так і ноги простягай.**

◦

Чи ковдра, чи хутро, аби тепло було.

◦

**Буде зерно в голубнику,
то й голуби злетяться.**

◦

**Одне й те ж, чи на горбу,
чи на плечах несеш.**

◦

**Велика жменя,
а в ній — три мухи.**

◦

**Що більше рук біля миски,
то більше черепків.**

Хто силу має, той і сеньйор.

○

**У кого батько алькальд —
той сміливо на суд іде.**

○

**Гроші не мають постійного хазяїна,
тому й мучать людей
гірше від Каїна.**

○

За лепту абат співати рад.

○

У кого в руках жезл, той і править.

○

У кожного сеньйора свій гонор.

○

**Закон — це пастка для бідного
і порятунок для багатого.**

○

**Закон — як павутина: проскакує
миша, а ловиться комашина.**

○

**По вбранню слуги видно,
який у нього пан.**

**Хто багато хапає,
той може надірватись.**

○

**Через славу й багатство
забувають давнє братство.**

○

**Священик не згадує про те,
як він був паламарем.**

○

**Добре живеться в Римі
святому Педро.**

○

**Почувати себе як на трояндовому
ложі.**

○

**Церква й королівський двір
оббирають нас із давніх пір.**

○

**Сеньйори б'ються,
а за розбиті тарілки слугам платити.**

○

**Душа в гідальго чиста,
коли в кишені порожньо.**

Розкоші породжують неробство.

◦

**Одна маслина — золото,
дві — срібло,
а як три — то вже обридло.**

◦

**Багатий жаднюга не має ні родичів,
ні друга.**

◦

**Жаль покинути
й не хочеться брати.**

◦

**Пізно давати —
все одно що відмовляти.**

◦

**Хто нічого не береже,
той нічого не має.**

◦

Ощадливість — це мати багатства.

◦

**Сентімо до сентімо — й песета
набереться.**

**Оце гідальго: більше втрачає,
ніж здобуває.**

◦

**Що легко дається,
те мало шанується.**

◦

Хто бере, той мусить платити.

◦

Кожна сова на своїй маслині сидить.

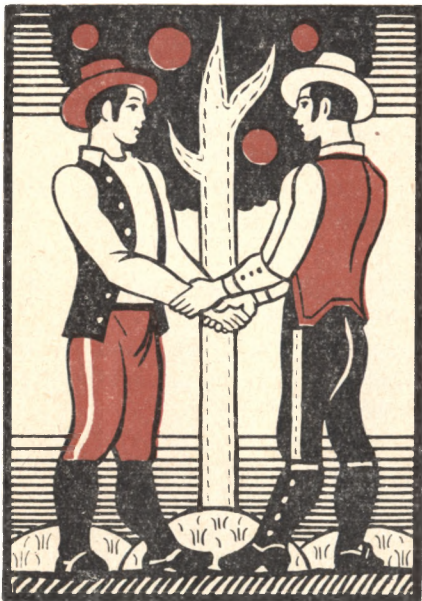
◦

Кожна миша у своїй нірці сидить.

◦

**Кожна овечка знай свою отару
й кошару.**

**Людина без людини —
як дім пустинний**

**Людина без людини —
як дім пустинний.**

○

Єдність силу творить.

○

**Немає кращого дзеркала,
як правдивий друг.**

○

**Краще мати друзів хороших,
аніж у скрині гроші.**

○

**Для чесних людей немає
зачинених дверей.**

○

**Двом горам не зійти з місця,
а люди можуть завжди зустріться.**

Добре серце і в лихій біді допоможе.

○

**Друг усім і друг нікому —
як чобіт пара.**

○

**Той, хто перестав бути другом,
не був ним ніколи.**

○

**Нещастя й дороги великі
здружують людей навіки.**

○

Хто цурається своїх, той чинить гріх.

○

**Тяжко плисти, коли між друзями
нема згоди.**

○

**Давній друг — найдорожчий,
а старе вино — найкраще.**

○

**Не шукай друга ні багатого,
ні вельможного, а хай він буде
хоч і бідний, але добрий.**

**Скажи мені, з ким ти бував,
і я скажу, про що ти розмовляв.**

○

**Скажи мені, з ким підеш, і я скажу,
що знайдеш.**

○

**Приєднайся до людей добрих
та простих — і сам станеш одним
із них.**

○

Друга й коня марно не підганяй.

○

**Кому довіриш свою таємницю,
тому й сам повинен підкориться.**

○

Помагай — і тобі допоможуть.

○

**Боляще серце на чужий біль
відгукнеться.**

○

**Той, хто любить Педро,
той і пса його нагодує щедро.**

**Кравець кравцеві допомагає,
а про гроші не питає.**

◦

**Коли просить друг,
не кажи «завтра».**

◦

**Якщо хочеш випробувати друга,
познайом його зі своєю дівчиною
або візьми з собою в далеку дорогу.**

◦

**Хто не ділиться ні з ким як друг,
той сам на воза підіймає плуг.**

◦

Для друзів — мій дім і все, що в нім.

◦

**Що то за друг, коли він
до твого лиха осліп і оглух?**

◦

**Хай друг із вадою,
аби дружба з правдою.**

◦

**Потрібно багато днів і ночей,
щоб пізнати людей.**

**З'їж спершу з другом фанегу ¹ солі,
а тоді вже звіряй йому свої болі.**

о

**Хочеш покуштувати ольою ² сусіда —
не ховай від нього своєї.**

о

**Живуть, як родичі,
один одному годячи.**

о

Друзів сама доля посилає.

о

**Краще мати бідного друга,
ніж грошей повну кишеню.**

о

**Важко навіть багачу-жаднюзі,
коли його полишають друзі.**

о

**Хто не має товаришів,
той боїться ворогів.**

¹ **Ф а н е г а** — міра сипучих тіл, дорівнює 55,5 л.

² **О л ь я** — гаряча страва з м'яса та овочів.

**У горі та недузі пізнаєш,
хто твої друзі.**

○

Щирої дружби не розбити.

○

**Помиримось і киньмо в море
наше лихо й горе.**

○

**То не друг, коли в нього лестоці
в словах, а за спиною — камінь.**

○

**Язик лихого друга глибше ранить,
ніж шаблюка.**

○

**Краще мандрувати самому,
ніж у товаристві лихому.**

○

**Не стало ні друга, ні брата,
коли перевелись грошенята.**

○

Недовір'я вбиває дружбу.

○

Друзі друзями, а за курку плати.

**Той, хто дарує, добре діє,
якщо той, хто бере, це розуміє.**

◦

Встали з-за столу, й дружба додолу.

◦

**Хто з собакою спить у ліжку,
тому блохи не вдивовижку.**

◦

**Той, хто любить тільки себе,
ненавидить людей.**

◦

**Перша любов минається,
але повік не забувається.**

◦

**Хто щиро любить,
той любов не губить.**

◦

**Любов та віра
виявляються у вчинках.**

◦

**Любов, як хвороба,— що старіша,
то сильніша.**

Кохання западає в серце через очі.

◦

**Двоє коли любляться,
то й сварячись голубляться.**

◦

**Коли щастям серце повне,
тоді говорять вуста.**

◦

**Щастю, яке знайшла невродлива,
зздирить і красива.**

◦

**Тій, яка негарного любить,
здається, що вона красеня голубить.**

◦

**Яка ж любов могутня й свята,
що й бридкого на красеня оберта!**

◦

**Закохані гадають,
що всі інші очей не мають.**

◦

**Куди тягнеться серце,
туди й ноги несуть.**

Кохання й болю не сховати ніколи.

◦

**Кохання само сліпе,
тому й осліпить тебе.**

◦

**Тим, хто тебе любить дуже,
не набридай, друже.**

◦

Швидка розлука несе забуття.

◦

Розлука рання вбиває кохання.

◦

**Розлука для любові,
що для вогню вітер: малу любов
гасить, а велику — роздмухує.**

◦

**Коли пристрасть кипить,
розум мовчить.**

◦

Велика любов усе прощає.

І сірома — король у себе вдома

І сірома — король у себе вдома.

◦

**У своїй господі кожен
хазяїн і володар.**

◦

Добре всім у домі своїм.

◦

**Де не ходиш, а все ж додому
прийдеш.**

◦

**Більше знає неук у своєму домі,
ніж учений в чужому.**

◦

Сіно чи солома, аби спати вдома.

◦

**Де б корабель не плавав,
а на якір стане.**

**Людина без дому —
як птах без гнізда.**

◦

**В кожній країні — свої звичаї,
а в кожному домі — свій порядок.**

◦

Звичай старіший від закону.

◦

Без хазяїна домівка плаче.

◦

**Нема kota в оселі,
то й миші бавляться веселі.**

◦

**Без батьківської любові —
як без повітря.**

◦

**Хто не знав ізмалку діда,
той добра не звідав.**

◦

**Мої сини вирости, чоловіче,
а клопоти — удвічі.**

**Мати одного сина — це майже
те саме, що бути однооким.**

◦

**Сини несуть гіркоту,
а доньки — турботу.**

◦

**Сином був, батьком станеш,
яким виріс, те й дістанеш.**

◦

**І в рідного брата не напросишся
багато.**

◦

**Відійди, коли сперечаються батьки
й брати.**

◦

**Коли батьком станеш —
інакше на світ глянеш.**

◦

**Те, що кажуть батьки в світлиці,
повторюють діти на вулиці.**

◦

**Діти й щастя дають,
і горе несуть.**

**Завжди пам'ятати слід:
яке дерево, такий плід.**

о

**Яку колоду рубають,
такі й тріски летять.**

о

І по клаптю видно, яке сукно.

о

**Яка ворона,
такі в неї й пташенята.**

о

**Гілка завжди схожа на дерево,
з якого виросла.**

о

Ця мука з іншого мішка.

о

Ця овечка з іншої кошари.

о

Ця курка з іншого двору.

о

**Кожна вівця
своєю вовною хвалиться.**

**Кожна пташечка
шанує своє гніздечко.**

о

**Який король,
таке й королівство.**

о

**Всяка булочниця
своє печиво хвалить.**

о

**Хіба ж то крамар,
якщо він не розхвалює свій крам?**

о

**Усякий гончар над своїми
горщиками пан.**

о

**Кожний собака
у своїй будці — лев.**

о

Свої колоди легше й колоти.

о

**Кожен з болю нарікає
на власну долю.**

**Я це кажу тобі, дочко,
а ти, невістко, добре затям.**

◦

**Хоч і привітна тітка,
але в гості до неї ходи зрідка.**

◦

**Мовчить свекруха зла,
що й вона невісткою була.**

◦

**Злій мачусі потрібен чоловік,
а не його діти.**

◦

**Сумна та оселя, де півень мовчить,
а курка співає весела.**

◦

**У доброї господині стає густо там,
де до неї було пусто.**

◦

**Покажи свою жінку,
і я скажу, який у неї чоловік.**

◦

**Яка мати й дочка,
така й їхня світлиця.**

**Диня, як жінка,— коли вона добра,
то найкраща з усіх овочів,
а коли погана — то найгірша.**

○

Жіноча порада — не завада.

○

**Пряха, що багато моргає,
напряде мало.**

○

**Нема нічого сильнішого й слабшого
над жіноче серце.**

○

**При світлі свічки
гарні не тільки молодички.**

○

**Із жінки та грошей, друже,
не смійся дуже.**

○

**Той, що добру жінку має,
біди не знає.**

○

Жити, як голуб з голубкою.

**Жінка з чоловіком зв'язана одним
ликом.**

◦

**Жінка чесна й дбайлива —
у своїм домі щаслива.**

◦

**Пряха, що мало пряде,
благеньку сорочку носить щодень.**

◦

**Перш ніж жінку брати, придбай
землю, виноградник і хату.**

◦

**Хто невдало одружується,
той пізно вдовіє.**

◦

**Як женився,
то з волею розлучився.**

◦

**Багата й красива удова одним оком
плаче, а другим підморгує.**

◦

**В кого добрий сусід,
той і сам живе як слід.**

**На весілля й на хрестини
не ходи непроханим.**

◦

**Ти й згадати його не встиг,
а він уже — на поріг.**

◦

Немає гіршого злодія, як домашній.

◦

**Важко стерегти дім,
у якого двоє дверей.**

Немає троянд без колючок

Немає троянд без колючок.

◦

Немає справи й чесноти,
які не мали б своїх «за» і «проти».

◦

Якщо немає вовчої шкури,
то згодиться й заяча.

◦

Чим вище підіймешся,
тим страшніше падати.

◦

Доріг без вибоїн не буває.

◦

І в меді своя гіркота є.

◦

І в минулих роках були свої
літо й зима.

Шлях широкий, та веде в різні боки.

○

**Пороки, що природа вділила,
забере лише могила.**

○

**Зверху — краса молодеча,
а всередині — порожнеча.**

○

З примусу ніхто ще добрим не став.

○

**Краса без доброти —
це як легке вино.**

○

**До кожної свині приходить
свій святий Мартин.**

○

**Ніхто не дав йому жезла,
а він сам алькальдом став
і командує.**

○

**Хоч як skleюй розбитий глек,
а він цілим не буде.**

Щербата чашка з рук не випаде.

◦

І гарне полотно брудниться.

◦

І в найкращому вині буває осад.

◦

**Кожен сам знає,
де йому черевики муляють.**

◦

Навіть волосінь має свою тінь.

◦

**Хвалися, капусто,
що в ольї не пусто.**

◦

Велика скатерть, але малий стіл.

◦

Коза весь час на гору пнеться.

◦

**Якби жаби мали хвости,
то вони б жабами не були.**

Коли здох осел — батіг зайвий.

○

**Собака на городі не їсть капусти сам
і нікому не дає.**

○

Торішня вода не крутить млина.

○

**Хоч мавпа в шовк убралася,
а мавпою залилася.**

○

**Однакова мука, чи пес укусив,
чи сука.**

○

**Коли в осла багато хазяїв,
то не минути йому вовчих зубів.**

○

**Бережений кінь
перший валиться з копит.**

○

**Хто в прірву котиться,
той і за гарячий цвях ухопиться.**

Лисиця через свою шкуру гине.

○

**Блукати, наче курка
в чужому городі.**

○

**Почати з пісні,
а закінчити плачем.**

○

**Втекти від грому,
а попасти під блискавку.**

○

**Кожна річ на свій час,
а ріпа — на різдвяний піст.**

○

**Краще осел, що мене везе,
аніж кінь, що на мене ірже.**

○

**Таємницю двох знає бог,
а таємниця трьох — для багатьох.**

○

**Коли б'ються двоє, то їм же й шкода,
а третьому — вигода.**

**Старість, як хвороба,
приходить сама.**

○

**Найважче причісувати
лисину.**

○

**Листям вкривається дерево голе,
а минуле не вернеш ніколи.**

○

**Це таке старе,
аж тім'я світиться.**

○

Красна мода, коли є врода.

○

Багато вина, а голова одна.

○

**Вино враже й мовчуну
язика розв'яже.**

○

**Той, хто любить пиття,
мало шанує життя.**

**Добрячий п'яниця на поганім плащі
валяється.**

○

Вино згубило сором давно.

○

**Чи пив, чи не пив,
а як до таверни ходив,
однаково п'яницею назвуть.**

○

**Скільки вина до рота вливається,
стільки й таємниць з нього вилітає.**

○

Що в ріку впало, те пропало.

○

Лихо — лихом, а сміх — сміхом.

**Снігу з краю в край —
буде на весь рік врожай**

**Снігу з краю в край —
буде на весь рік врожай.**

°

**Коли багато снігу в полі,
то й хліба в засіках доволі.**

°

**Якщо січень сніжний,
тоді й рік м'який та ніжний.**

°

**Як щедрий січень на воду,
то весь рік — на погоду.**

°

**Січень і лютий, певно,
більше їдять, ніж Мадрид і Толедо.**

°

**Коли дощить весь лютий —
гарному рокові бути.**

**Лютнева водиця —
березню напиться.**

◦

**Така в лютого природа:
то сонце, то негода.**

◦

**Коли лютий не дощовий,
то не буде ні жита, ні трави.**

◦

**Похмурий березень —
то знак на зелень.**

◦

**Вітряний березень і дощовий квітень
у травня віднімають квіти.**

◦

Березневе сонце, як щастя у віконце.

◦

**Як холодний квітень, то знай:
буде багато хліба й мало вина.**

◦

**Погода в квітні,
як слово сеньйора,— зрадлива.**

**Коли у травні зелень рясна,
буде соломи багато й мало зерна.**

◦

**Хто серпень прогуляє,
той весь рік з роботою поспішає.**

◦

**Один палець — то не вся рука,
і ластівка одна — ще не весна.**

◦

**Холодна вода й гарячий хліб
вадять усім.**

◦

**Більше вмерло від надмірної вечері,
ніж вилікував Авіценна.**

◦

**Найкращі лікарі — Радість,
Помірність і Спокій.**

◦

Помилки лікарів приховує земля.

◦

**Від помірної їжі більше користі,
аніж від сотні лікарів.**

**Хвороби ввіходять оберемками,
а виходять жменьками.**

о

**Їсти — до хвороби,
поститися — до одужання.**

о

**Від маслинової олії втікають
хвороби злії.**

о

**Куди часто сонце заглядає,
там рідше лікар буває.**

о

**Погода погодою,
а робота роботою.**

З М І С Т

- 5 Вступне слово
Маргарити Жердинівської
- 12 Щастя само не дається,
а працею дістається
- 24 Правда світить ясніше за сонце
- 30 Краще знати, ніж мати
- 44 Доля сміливим допомагає
- 52 Не роби людям зла,
щоб до тебе біда не прийшла
- 66 Сеньйор їсть, коли хоче,
а бідняк — коли може
- 78 Людина без людини —
як дім пустинний
- 88 І сірома — король у себе вдома
- 98 Немає троянд без колючок
- 106 Снігу з краю в край —
буде на весь рік врожай

ИСПАНСКИЕ ПОСЛОВИЦЫ И ПОГОВОРКИ

Составление и вступительное слово
Маргариты Исаковны Жердиновской

Перевод с испанского *М. И. Литвинца*

Серия «Мудрость народная»
Сборник тридцатый

Издательство «Дніпро»
(На украинском языке)

Редактор *С. А. Коваль*
Художник *М. С. Пшінка*
Художній редактор *В. С. Мітченко*
Технічний редактор *І. О. Селезньова*
Коректори *Л. Г. Лященко, Ю. А. Мороз*

Інформ. бланк № 1126.

Здано до складання 30.01.80.

Підписано до друку 17.06.80

Формат 70×108^{1/64}.

Папір маш.-крейдяний.

Гарнітура звичайна нова.

Друк високий.

Умовн. друк. арк. 2,45.

Обл.-вид. арк. 2,027.

Тираж 50 000. Зам. 51.

Ціна 35 к.

Видавництво «Дніпро».

252601, Київ-МСП, вул. Володимирська, 42.

Київська книжкова фабрика «Жовтень»
республіканського виробничого об'єднан-
ня «Поліграфкнига» Держкомвидав
УРСР. 252053, Київ, вул. Артема, 25.

I-88 Іспанські прислів'я та
приказки: Збірник.— Пе-
рекл. з ісп. М. Литвинець;
Упорядкування і вступне
слово М. Жердинівської.—
К.: Дніпро, 1980.— 110 с.
іл.— (Мудрість народна).

До збірки ввійшли кращі при-
слів'я та приказки, що відбива-
ють багатовіковий життєвий до-
свід іспанського народу.

70500—162
I M205(04)—80 162.80.4703000000

ББК 82.33-6
И(Ісп)

